

Amos

Amos pəyoqəmbərnin bexarətliri

¹ Uzziya Yəhudaqa, Yoaxning oqlı Yəroboam İsrailə padixah boləan wəqıtlarda, yər təwrəxtin ikki yıl ilgiri, Təkoadiki qarwiqılar arisidiki Amosning İsrail toqruluk eytkan səzliri: — □ ■

² U: «Pərwərdigar Zion teqidin hərkirəydu, Yerusalemdin awazini koyuwetidu; Padiqılarning otlaklıri matəm tutidu, Karməl qoqqisi oqzanglixidu» — dedi. □ ■

Hudaning İsrailə qoxna qowmlar üstidin həkümi ••• Suriyə həkkidə

³ Pərwərdigar mundak dəydu: —
«Dəməxkning üq gunahi, bərəkət tət gunahi üqün, uningoqa qüxidioqan jazani yandurmaymən,

---

□ **1:1** «Amosning İsrail toqruluk eytkan səzliri» — adəttə bu kitabta «İsrail» İsrailning «ximaliy padixahlıqı»ni kərsitidu. Amos Yəhudaning Təkoa yezisidin boləini bilən yətküzidioqan bexarətlirinin köpinqisi «ximaliy padixahlıq» toqruluktur. ■ **1:1** Zək. 14:5 □ **1:2** «Pərwərdigar Zion teqidin hərkirəydu, Yerusalemdin awazini koyuwetidu» — bu bexarət yər təwrəxni kərsətsə kerək. «Karməl» bolsa İsrailda həl-yeqin əng kəp bolidioqan jay; u «oqzanglaxkan» bolsa, baxqa jaylar tehimu xundak bolatti. ■ **1:2** Yər. 25:30; Yo. 3:16

Qünki ular Gileadtikilærni tømür tirnilik sөрәmlär bilән soққanidi;□

⁴ Xundakla Hazaәlning öyigә bir ot әwәtimән, U Bән-Ҳadadning ordilirini yutuwalidu.□

⁵ Dәмәxқ dәрwazisidiki tømür baldaқni sunduriwetimән, Awән jilәisida turoқuқini, Bәyt-Edәndә xaһanә һasisini tutқuқini үzүp taxlaymән; Suriyәning һәlkі әsirgә qүxүp kiroqa elip ketilidu, — dәydu Pәрwәrdigar.□ ■

Filistiya һәққidә

⁶ Pәрwәrdigar mundaq dәydu: —

«Gaza xәһirining үq gunahı, bәрһәk töt gunahı үqün, uningоја qүxidioqan jazani yandurmaymән,

Qünki ular Edomoја tapxurup berixkә, barliқ tutқunlarni әsir қilip elip kәtti.□ ■

□ **1:3 «ular (Suriyeliklәр) Gileadtikilærni tømür tirnilik sөрәmlär bilән soққanidi»** — «2Pad.» 10:32-33, 13:3-5-ayәttә Gileadtikilærning Suriyә tәripidin tartқan azab-oқubәtliri hatirilәngән; muxu ayәttә tilәә elinoқini xu bozәk қilinixni kәrsәtsә kerәk. □ **1:4 «Hazaәl»** — Dәмәxқ padixahı bolup, «Bән-Ҳadad» uning oқli idi. □ **1:5 «Awән jilәisida turoқuқı»** — baxқа birhil tәrјimisi «Rәzillik jilәisida turoқuқı» — demәk, yәni Dәмәxқning padixahını ipadilәydu. **«Suriyәning һәlkі әsirgә qүxүp kiroqa elip ketilidu»** — «Kir» Mesopotamiyә (һazirқi iraq)diki bir yurt. Suriyeliklәр әslidә xu jaydin қiққанidi (9:7-ayәtni kәrүng). ■ **1:5** 2Pad. 16:9; Yәx. 17:1-11; Yәр. 49:23-27 □ **1:6 «Qünki ular Edomoја tapxurup berixkә, barliқ tutқunlarni әsir қilip elip kәtti»** — «tutқunlar» Israildin yaki Yәһudadin tutқun қilinoqan bir түrküm kixilәр bolsa kerәk. Қarioqanda Gazaning (yәni Filistiylәrning) mәқsiti Israillardin oq elix idi. ■ **1:6** 2Tar. 21:16, 17; 28:18

7 Həm Mən Gazaning sepiliqə ot əwətimən,
U uning ordilirini yutuwalidu;

8 Mən Axdodta turoquqini, Axkelonda xaħanə
ħasini tutquqini üzüp taxlaymən,
Əkron xəhirigə qarxi qol kətürimən;
Filistiylərnin qalduki yokilidu, — dəydu Rəb
Pərwərdigar.

Tur xəhiri həkkidə

9 Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Turning üq gunahı, bərhək tət gunahı üqün,
uningoqa qüxidioqan jazani yandurmaymən,
Qünki ular barliq tutqunlarni Edomoqa tapxu-
ruwətti,
Xundakla qerindaxliq əħdisini esigə almidi.□

10 Həm Mən Turning sepiliqə ot əwətimən,
Ot uning ordilirini yutuwalidu.

Edom həkkidə

11 Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Edomning üq gunahı, bərhək tət gunahı üqün,
uningoqa qüxidioqan jazani yandurmaymən,
Qünki u barliq rəhim-xəpəkətni taxliwetip,
Kiliq bilən öz qerindixini qoqlioqan;
U yiriləudək oqəzəptə bolup,

□ 1:9 «Qünki ular barliq tutqunlarni Edomoqa tapxu-
ruwətti, xundakla qerindaxliq əħdisini esigə almidi» —
bu «tutqunlar» bəlkim yənə Israildin kəlgən boluxi mumkin.
«Əħdə» — Sulayman padixah əsli Turning padixahı bilən əħdə
tüzgənidi. Biraq tutqunlarning nədin kelixi, Turning kim
bilən əħdə түzgənliki anqə muħim əməs; muħimi, Huda ularni
wədisidə turmasliktək wijdansizliki üqün jazalaydu.

Dəroəziptə boləqan həlitini həmixə saqlaydu;□
 12 Həm Mən Teman xəhriqə ot əwətimən,
 Ot Bozrahning ordilirini yutuwalidu».

Ammoniylar həkqidə

13 Pərwərdigar mundak dəydu: —
 «Ammonning üq gunahı, bərhək tət
 gunahı üqün, uningə qüxidioqan jazani
 yandurmaymən,
 Qünki ular qəgrimizni kengəytimiz dəp,
 Gileadtiki həmilidar ayallarning qorsaklirini
 yeriwətti.□

14 Həm Mən Rabbahning sepiloqə ot yaqimən,
 Jəng künidə qiya-qiyalar iqidə,
 Qara kuyunning künidə kattik boran iqidə,
 Ot uning ordilirini yutuwalidu;

15 Həm ularning padixahı əsirgə qüxidu,
 — U əmirliri bilən billə əsirgə qüxidu, — dəydu
 Pərwərdigar.

2

Moab həkqidə

□ **1:11 «U yiriləudək qəzəptə bolup,...»** — baxqa birhil
 təjimi: «U qəzəp bilən həmixə adəmləni yirtiwetip,...».

□ **1:13 «Qünki u qəgrimizni kengəytimiz dəp, Gilead-
 tiki həmilidar ayallarning qorsaklirini yeriwətti»** — ular
 Gileadta turuwatqan baxqılarnimu öltürgən, əlwəttə. Biraq
 ularning bu əjayib rəhimsizlikning məksiti, ularəqə qayturma
 zərbə bərgüdək heq adəm, həttə bowaqlarningmu qalmasıqı
 üqün idi. Babilning padixahı Nebəkadnəsar milədiyədin ilgiriqi
 582-yili Rabbah xəhriqini wəyran qiliwətti.

¹ Pərwərdigar mundak dəydu:
—«Moabning üq gunahı, bərəkət tət
gunahı üqün, uningə qüxidiqan jazani
yandurmaymən,
Qünki u Edomning padixahining ustihanlirini
kəydürüp hək kiliwətti.

² Həm Mən Moab üstigə ot əwətimən,
Ot Keriotning ordilirini yutuwalidu;
Wə Moab quqan-sürənlər bilən, qiya-qiyalar
bilən, kanay sadasi bilən əlidu.

³ Wə Mən ularning həkimini arisidin üzüp
taxlaymən,
Uning əmirilirini uning bilən billə
əltürüwetimən, — dəydu Pərwərdigar.

Yəhuda həkqida

⁴ Pərwərdigar mundak dəydu: —
«Yəhudaning üq gunahı, bərəkət tət
gunahı üqün, uningə qüxidiqan jazani
yandurmaymən,
Qünki ular Pərwərdigarning Təwrat-qanunini
kəmsitti,
Uningdiki bəlgilimilərgə əməl qilmidi;
Uların sahtilikliri əzlirini adaxturup qoydi;
ularning ata-bowilirimu bularə qəgixip
mangoqanidi.□

⁵ Həm Mən Yəhuda üstigə ot əwətimən,
Ot Yerusalemning ordilirini yutuwalidu.

□ **2:4 «Uların sahtilikliri əzlirini adaxturup qoydi»**
— «sahtilikliri» keyinki gəplərgə qarşıqanda, ularning yasıqan
butlirini kərsitidu.

Israil həkkidə

⁶ Pərwərdigar mundak dəydu: —

Israilning üq gunahı, bərhək tət gunahı üqün,
uni jazasidin qayturmaymən,

Qünki ular həkkanıylarni kümüxkə setiwətti,
Yöksul adəmni bir jüp qorukğa setiwətti;

⁷ Ular namratlarning bexidiki qang-topilirini box
qoyuwətməydu,

Ajiz məminlərnin nesiwisini kayriwalidu;

Ata-bala ikkisi Mening muqəddəs namimni
buloqap, ohxax bir qizning yenioqa təng baridu. □

⁸ Ular *qizlarni* həmmə qurbangahning yenioqa
elip berip,

Kərzgə rəniyə qoyoqan kiyim-keqəklər üstidə
ular bilən yatidu;

Ular öz ilahining öyidə jərimanə bilən aloqan
xarabni iqməktə. □

□ **2:7 «Ata-bala ikkisi Mening muqəddəs namimni buloqap, ohxax bir qizning yenioqa təng baridu»** — bu ix pahixiwazlik bolupla qalmaq, yənə ularning butioqa, yəni «Baal»oqa birhil qokunux paaliyiti hesablinatti. □ **2:8 «Ular qizlarni həmmə qurbangahning yenioqa elip berip, kərzgə rəniyə qoyoqan kiyim-keqəklər üstidə ular bilən yatidu; ular öz ilahining öyidə jərimanə bilən aloqan xarabni iqməktə»** — bu jümlidə Amos ularning, bolupmu baylarning tət gunahini kərsitidu: — (1) ularning (butlaroqa atap beqixliqan) kəp qurbanlikliri bar idi; (2) ular Musa pəyqəmbərgə qüxürülgən muqəddəs qanunoqa hilaplik kilip, əzlrigə kərzdar bolqan namratlardin kiyim-keqəklirini tartiwalidu («Mis.» 22:26, «Qan.» 24:12-17ni kərüng); (3) ular buthanilarni selip, butlarni əzlrining Hudasi dəp etirap kilqan; (4) ular haram yolda həktin jərimanə alidu — u gunahlar bəlkim 6-ayəttə eytilqan «üq gunahı, tət gunahı»ni enik toluklap kərsitip berixi mumkin.

9 Birak Mən Amoriylarni ularning aldidin halak qilōanmən,
 Amoriylar kedir dārihidək egiz, dub dārihidək
 küqlük bolōan bolsimu,
 Mən üstidin uning mewisini, astidin yiltizlrini
 halak kildim.■

10 Həm Amoriylarning zeminini igilixinglar
 üqün,
 Silərni Misir zeminidin elip qikip,
 Kirik yil qel-bayawanda yetəklidim.□ ■

11 Siləning oqulliringlardin bəzilirini
 pəyoqəmbər boluxka,
 Yigitliringlardin bəzilirini «Nazariy» boluxka
 turoquzdum.

Xundak əməsmu, i Israil baliliri? — dəydu
 Pərwərdigar.□

12 Birak silər Nazariylaroqa xarab iqküzdunglar,
 Həm pəyoqəmbərlərgə: «pəyoqəmbərlik
 qilmanglar» — dəp buyrudunglar.■

13 Mana, Mən silərni basimən,
 Huddi liq ənqə besiloqan harwa yərni
 baskandək, silərni besip turimən;

14 Həm qapqurlarningmu kaqar yoli yokaydu,

■ 2:9 Qel. 21:24; Kan. 2:31; Yə. 24:8 □ 2:10
 «Silərni ... kirik yil ... yetəklidim» — «Misirdin qikix»
 wə «Qel-bayawandiki səpər» boyiqə ular qel-bayawanda kəp
 kətim Hudaqə itaətsizlik, asiylikmu qilōan. Hudaning xu
 künlərdə ularni taxliwətmigənliki uning mehri-xəpkitigə intayin
 zor ispat bərdi wə beridu. ■ 2:10 Mis. 12:51 □ 2:11
 «Nazariy» — bu adəmlər alahidə yol bilən (jümlidin xarab
 iqməy, qaqlirini qüxürməy) waqitlik yaki əmürwayət əzini
 Hudaqə atap beoixliqan. Xunga ularning yürux-turuxliri
 həklərgə baqiy dunyani əslitip turatti («Qel.» 6-babni kəring).

■ 2:12 Am. 7:12, 13

Palwan öz küqini ixlitəlməydu,
Zəbərdəs batur öz jenini kütquzalmaydu.

¹⁵ Okyani tutquqi tik turalmaydu;

Yəltapan qaçalmaydu,
Atqa mingüqi öz jenini kütquzalmaydu.

¹⁶ Palwanlar arisidiki əng jigərlik baturmu
xu künidə yalingaq keçip ketidu, — dəydu
Pərwərdigar.

3

Hər bir ixning səwəbi bardur

¹ Pərwərdigar silərnə əyibləp eytkən bu söz-
kalamni anglanlar, i İsrail baliliri,
Yəni Mən Misir zeminidin elip qıqarəlan bu
pütkül jəmət: —

² «Yər yüzidiki barlıq jəmətlər arisidin pəkət
silərnə tonup kəldim;
Xunga üstünqlarəqa barlıq kəbihlikliringlarning
jzasini qüxürimən». □

Hitab həm muhakimə

³ İkki kixi bir niyəttə bolmisa, kandaqmu billə
mangalisun?

⁴ Oljisi yok xir ormanda hərkirəmdü?

□ **3:2** «Yər yüzidiki barlıq jəmətlər arisidin pəkət silərnə tonup kəldim; xunga üstünqlarəqa barlıq kəbihlikliringlarning jzasini qüxürimən» — demək, Huda insanlarəqa ata kıləlan əlahidə imtiyazlarning hər biri özige has əlahidə jawabkarlıqini əzi bilən billə elip kelidu.

Arslan heqnemini almioqan bolsa uwisida huwlamdu?□

5 Tuzakta yemqük bolmisa kux yergä yikilamdu?

Aloqudäk nersä bolmisa, kismak yerdin etilip qikamdu?

6 Xähärdä *agah*, kaniyi qelinsa, hëlq korkmamdu?

Pärwärdigar kilmioqan bolsa, xähergä yamanlik qüxämdü?■

7 Rëb Pärwärdigar Öz kulliri bolqan pëyoqembärlärgä awwal axkarilimay turup, U heq ix kilmaydu.□

8 Xir hërkirigän tursa, kim korkmaydu?

Rëb Pärwärdigar söz kilqanda, kim *Uning*

□ 3:4 «Oljisi yok xir ormanda hërkirämdü? Arslan heqnemini almioqan bolsa uwisida huwlamdu?» — xirlar ikki ähwalda hërkiräydu. (1) nixan kilqan owni korkkitip kozuktäk katurup koyux üqün; (2) ow-oljini aloqandin keyin baxka yirtkuq haywanlarqä: «Bu meningki, uningqä qekilma» döp agahlandürüx üqün. Bizningqä muxu yärdä bälkim birinçi mumkinqilikni bildüridu (8-ayätni kërüng). Heqbolmioqanda Israilqä «ahirkä dëkikë», yäni towa kilixkä äng ahirkä pursät kældi; towa kilmisanglar Pärwärdigar xirdäk silärni Öz owi kilidu, degänlik bolsa keräk. ■ 3:6 Yëx. 45:7; Yioq. 3:37, 38 □ 3:7 «Rëb Pärwärdigar Öz kulliri bolqan pëyoqembärlärgä awwal axkarilimay turup, U heq ix kilmaydu» — bu ayät Hudaning kilqan barlik ixliridiki intayin muhim bir prinsipni kërsitidu. Baxkiqä ipadilisäk: — «Rëb Pärwärdigar kilmakçi bolqan ixlirida, Öz kulliri bolqan pëyoqembärlärgä aldi bilän bezarät bërmäy qalmaydu».

bexaritini yetküzməy turalaydu?□

Huda Israilni qorxaydigan düxmən bolup qaldı •••• «U burulupla ularning düxmini boldı» {3:9-4:16}

⁹ Axdodtiki qəl'ə-ordilarda,
Xundaqla Misirdiki qəl'ə-ordilarda elan qilip: —
«Samarıyə taqliri üstidə yioqilinglar,
Uning otturisdiki zor kıyqas-sürənlərni,
Uning iqidiki jəbir-zulumlarni kərüp bekinglar»
— dənglar.□

¹⁰ — Ular hək ix qilixni bilməydu — dəydu
Pərwərdigar,

□ **3:8 «Xir hərkirigən tursa, kim qorkmaydu? Rəb Pərwərdigar söz qiloqanda, kim Uning bexaritini yetküzməy turalaydu?»** — bu jümligə qarışanda «xir» tehi owni tutmişan ohxaydu — Towa qilixqa azraqqa waqit qaldı (4-ayətni kayta kərüng). □ **3:9 «Axdodtiki qəl'ə-ordilarda ... elan qilip: — «Samarıyə taqliri üstidə yioqilinglar, uning otturisdiki zor kıyqas-sürənlərni, uning iqidiki jəbir-zulumlarni kərüp bekinglar»** — bu söz bəlkim uni angliqan Samariyediki həkumdarlaroqa həm baylaroqa bək eoqir kəlgən boluxi mumkin. Huda qandaqmu Axdodtiki «butpərəs, kapir» Filistiylərni (həm Misirliklarni) muxu həkumdarlarning Öz puqralirioqa qiloqan jəbir-zulmlirini kərüxkə, yurtning ketürgən dad-pəryadlirini anglaxqa təklip qilsun? «Kıyqas-sürənlər» bolsa ikki bisliq söz — (1) yurtning dad-pəryadlirini; (2) qorxiwalıqan düxmənlərdin qorkux tüpəylidin ketürülgən kıyqas-sürənlərni bildüridu (11-ayətni kərüng).

— Ular ordiliriya zulum-zorawanlik bilən tarti-waloqanlirini hēm oljilarni juqlioquqilar!□

11 Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Mana bir yaw! U zeminni qorxiwalidi!

U mudariəngni elip taxlaydu,

Qəl'ə-ordiliring bulang-talang kilinidu.

12 Pərwərdigar mundak dəydu: — Padiqi xirning aqzidin qoyning ikki putini yaki kulikining bir parqisini kutkuzup aloqandək,

Samariyidə olturoqan Israillarmu xundak kutkuzulidu,

— Xəhərdə pəkət kariwatning bir burjiki,

Diwandiki bir parqə Dəməxk libasila qalidu!□

13 — Anglanglar, Yakupning jəmətidə guwahlik beringlar,

— dəydu Rəb Pərwərdigar, samawi qoxunlarning Sərdari boləqan Huda,□

14 — Mən Israilning asiyliklirini öz bexioqa quxürgən künidə,

□ **3:10 «Ular ordiliriya zulum-zorawanlik bilən tarti-waloqanlirini hēm oljilarni juqlioquqilar!»** — bu bəlkim ikki bislik səz bolup: — (1) həkumdarlar həklərnə bozək kilix arkilik əzligə olja toplioqan; (2) ular xundak kiləqanlikidin, bu buliwaloqan haram oljisi ahirida öz bexioqa duxmənlərnəng zulumliri, bulangqilikliri bolup quxidu. □ **3:12 «Samariyidə olturoqan Israillarmu xundak kutkuzulidu, — xəhərdə pəkət kariwatning bir burjiki, diwandiki bir parqə Dəməxk libasila qalidu!»** — muxu ayətning ikkinqi kisməning tərjəmiliri hərhil, birək omumiy mənisi bir-birigə yəkin kelidu. Samariyədikilərnəng onqda yetip əyx-ixrətlik turmuxida ixlətkən buyumliridin nəhayiti az bir kismi qəlip qalidu. □ **3:13 «Anglanglar, Yakupning jəmətidə guwahlik beringlar,...»** — bu Hudaning həliqi tehiqə «butpərəs, kapir» boləqan Ax-dodtikilərgə qiloqan səzi.

Bəyt-Əl xəhiring qurbangahlarınimu jaza-
laymən;

Qurbangahning burjəkliridiki münggüzlər kesi-
wetilip yərgə qüxürüldü.□

¹⁵ Mən «Kixlik Saray» wə «Yazlik Saray»ni bi-
rakla uruwetimən;

Pil qixi öylərmu yökilip ketidu,

Kəpligən öylər tügixidu, — dəydu Pərwərdigar.□

4

*Samariyədiki ayallaroğa wə pütkül ahaligə
boləjan agahlar*

¹ I Baxandiki inəklər,
Samariyə teoşida turup, namratlarni
harlawatқан, miskinlərni eziwatқанlar,
Hojiliriyoğa: «*Xarabni* elip kelinglar, biz iqimiz»
dəydiəjanlar,

□ **3:14 «Bəyt-Əl xəhiring qurbangahlarınimu jaza-
laymən; qurbangahning burjəkliridiki münggüzlər ke-
siwetilip yərgə qüxürüldü»** — bexarəttin 150 yil ilgiri
«Yəroboam I», İsrail (ximaliy padixahlik)ning tunji padixahı
Bəyt-Əl xəhirdə bir kalisiman butni yasap, uni «Pərwərdigar
Hudayimiz» dəp atap, uning aldioğa bir qurbanlik supisini
(qurbangah) yasioğan. Amosning sözigə qarışanda bu
qurbangahning yenioğa heli kəp qurbangahlar qoxup selioğan.
Qurbangahning hər tət burjəkligə bir münggüz bekitilgən.

□ **3:15 «Mən «Kixlik Saray» wə «Yazlik Saray»ni birakla
uruwetimən»** — «kixlik saray», «yazlik saray» padixah dəm
alidioğan jaylar bolsa kerək. «Kəpligən öylər» — qarışanda
kəpligən adəmlər kəmbəoşəl bolup makansiz qaloğan. Xu
waqıtlarda, baylar kəp öylərni saloğan.

Bu sözni anglanglar: —□

² Rəb Pərwərdigar Əz pak-mukəddəsliki bilən kəsəm iqkənki,

Mana, bexinglarəğa xundaq künlər qüxiduki,

U silərni ilməklər bilən,

Nəsinglarni qanggaklar bilən elip ketidu.□

³ Həm silər *ayallar* hərbinglar sepilning xoraliridin kişilip ötüp,

Udul mengip tikiwetisilər;

Wə silər Hərmən tərəpkə qerüwetisilər, — dəydu Pərwərdigar.□

⁴ Əmdi Bəyt-Əlgə kelinglar, asiylik qilinglar!

Gilgaldimu asiylikni kəpəytinglar!

Ətigəndə qurbanlikliringlarni,

Hər üqinqi küni silərning «ondin bir» ülüx əxriliringlarni elip kelinglar.□ ■

⁵ «Təxəkkür qurbanliki»ni hemirturuq bilən billə köydürünger —

□ **4:1 «Baxandiki inəklər»** — bu «inəklər» Samariyədiki baylarning qız-ayallirini kərsitidu. Baxan bolsa semiz, saqlam kaliliri bilən dangki qıqқан rayon. □ **4:2 «Mana, bexinglarəğa xundaq künlər qüxiduki, U silərni ilməklər bilən, nəsinglarni qanggaklar bilən elip ketidu»** — Samariyə həlki ahirida Asuriyə padixahəğa əsirgə qüxidu; Asuriyə padixahəning əsirləning kalpukliridin ilməkni ötküzüp ularni yetəkləydiəğan rəhimsiz aditi bar idi. □ **4:3 «Wə silər Hərmən tərəpkə qerüwetisilər»** — «Hərmən» bizgə hazır naməlum bir xəhər. □ **4:4 «Əmdi Bəyt-Əlgə kelinglar, asiylik qilinglar! Gilgaldimu asiylikni kəpəytinglar!»** — Beyt-Əl wə Gilgal (xundaqla ximaliy tərəptə «Dan» xəhiri, jənubiy tərəptə Bəər-Xeba xəhiri) həklər kəp ziyarət qilidiəğan but tawapğahi idi. ■ **4:4** Həox. 12:12

Silər «halis qurbanliklar»inglarni jakarlap mah-
tinip yürünglar;

Qünki bundaq kilixka amraksilər, i Israillar! —
däydu Rəb Pərwərdigar. □ ■

⁶ «Mən həmmə xəhərliringlarda «qixning paki-
zliki»ni qüxürdüm,

Həmmə yeringlarda silərnı ax-nanoqa bolıan
hajətmən kıldım;

Bırağ silər yənıla yenimoqa kaytmidinglar, —
däydu Pərwərdigar; □

⁷ Hısolıqa üq ayla qalıan bolsımu, silərdin
yamıurnı tartiwelip bərmidim;

Bir xəhər üstigə yamoqur yaıdurdım,

Yənə bir xəhərgə yaıdurmidim;

Bir parqə yər üstigə yamoqur yaıdı;

Yənə bir parqə yər yamoqursız qaojırap qaldı;

⁸ Xuning bilən ikki, üq xəhərnıng *puqraliri* su
tiləp baxka bir xəhərgə ələngxip bardı,

□ 4:5 ««Təxəkkür qurbanliki»ni hemirturuq bilən
billə köydürünglar» — qurbanliklarnı hemirturuq salıan
nərsilər bilən billə sunuxka qət'iy bolmaytti («Law.» 2:11).
«Silər «halis qurbanliklar»inglarnı jakarlap mahtinip
yürünglar; qünki bundaq kilixka amraksilər, i Israillar!»
— 4- həm 5-ayəttə eytilıan qurbanliklar həmdə hər kixining
kirimidin «ondin biri»ni hər üq yilda Hudaıa atıp beıixlıxi,
əslidə Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanunda bekitilgənidi.
Bırağ Israillar hazir bularnı öz butlirioqa atıp beıixlawatidu.
Əsli hemirturuq selip qilinoqan ax hədiyələrnı qurbanliklarıa
qoxup sunux mən'i qilinoqanıdı. Bu səzlərgə qarıoqanda ular
muxu paaliyətlərdə əzlrini heli «təkwadar» kərsətməkqi
bolup, «ihtiyariy qurbanlik»larnı kəp qilıan ohxaydu. ■ 4:5
Law. 2:1, 15; 7:13 □ 4:6 «Mən həmmə xəhərliringlarda
«qixning pakizliki»ni qüxürdüm» — demək ularıa yegüdək
nərsə yoq.

Lekin qanmidi;

Birak siler yenimoqa yanila kaytmidinglar, —
daydu Pərwərdigar;

⁹ Mən siləni judun həm hal apiti bilən urdum;
«Oʻajilioquqi kurt»lar nuroʻunliqan beoʻinglar,
üzümzarliringlar, ənjür dərəhliringlar həm
zəytün dərəhliringlarni yəp kətti;

Birak siler yenimoqa yanila kaytmidinglar, —
daydu Pərwərdigar; □ ■

¹⁰ Mən aranglaroqa Misiroqa qüxürülgən
apətlərdək apətni əwəttim;

Yigitliringlarni kiliq bilən öltürgüzdum,

Atliringlarni olja boluxka koyuwəttim;

Mən qarargahinglardin *jasatlarning*
sesikqilikini purutuwəttim,

Uni dimioqinglaroqimu kirgüzdum,

Birak siler yenimoqa yanila kaytmidinglar, —
daydu Pərwərdigar; □

¹¹ Mən aranglardin bəziləni Huda Sodom wə
Gomorra xəhərlirini örüwətkinidək örüwəttim,
Xuning bilən siler ottin tartiweliqan bir ququla
otundək bolup qaldinglar;

Birak yenimoqa yanila kaytmidinglar, — daydu

□ **4:9** «Mən siləni judun həm hal apiti bilən urdum» —
«hal apiti» ziraətləning birhil kesili. ■ **4:9** Qan. 28:22; Yo. 1:4

□ **4:10** «Mən aranglaroqa Misiroqa qüxürülgən apətlərdək
apətni əwəttim» — baxka birhil tərjimisi «Mən (əsl) Misiroqa
qüxürgən waba kesilini əwəttim» (demək, Musa pəyoqəmbər
dəwridə Misiroqa qüxkən wabalarni bexinglaroqimu qüzürdum)
«atliringlarni olja boluxka koyuwəttim» — baxka birhil
tərjimisi «Ularni (demək, yigitliringlarni) siler buliwaloqan atlar
bilən billə öltürgüzdum».

Pərwərdigar; □ ■

¹² Xunga Mən sanga xundak qilixim kerək dəwatimən, i Israil;

Mən buni sanga qilidioqanlikim tūpəylidin, Hudaying bilən kəruşükə təyyarlan, i Israil! □

¹³ Qünki mana, taqlarni Xəkilləndürgüqi,

Xamalni Yaratquqi,

Insanoqa əzlrining oy-pikrining nemə ikənlikini Ayan Qiloquqi,

Tang səhərnı qarangoqulukqa Aylanduroquqi,

Yər yuzidiki yukiri jaylarning üstidə dəssəp yürgüqi dəl Xudur,

Pərwərdigar, samawi qoxunlarning Sərdari boləqan Huda Uning namidur! □ ■

□ **4:11** «Mən aranglardin bəzilərnı Huda Sodom wə Gommorra xəhərlirini eruwətkinidək eruwəttim» — «Mən ... bəzilərnı Huda ... eruwətkinidək eruwəttim» — bu yərdə sez qiliwatqan kim? Bizningqə muxu bexarətnı Məsih Əzi bərgən bolsa kerək. ■ **4:11** Yar. 19:24 □ **4:12** «Hudaying bilən kəruşükə təyyarlan!» — gərqə bəlkim waqit-pəyti xunqə keqikkini bilən, Huda yənıla ular bilən kəruşükə təyyar turidu, yənıla (bu həqıqətən adəmni həyran qalduridu) ularoqa mehir-xəpqət kərsitixkə təyyar turidu, degənlik bolsa kerək, dəp qaraymız (Təwratta adəttə: «Huda bilən kəruşükə» degən mənıdə). Bırak bəzi alimlar bu jümlini Hudaning pat arida qüxürıdiaoqan jazasını kərsitidu, dəp qaraydu. □ **4:13**

«Insanoqa əzlrining oy-pikrining nemə ikənlikini ayan qiloquqi» — ıbraniy tilida «Insanoqa uning oy-pikrining nemə ikənlikini...» deyilidu. Xunga baxqa birhil təjrimisi: «Insanoqa özining (Hudaning) oy-pikrining nemə ikənlikini...». Bırak biz «uning oy-pikri» degənlik Hudaning oy-pikirlirini əməs, bəlkı adəmlərnıngkını kərsitidu, dəp qaraymız. «Tang səhərnı qarangoqulukqa aylanduroquqi» — yaki «Qarangoqulukni tang səhər qiloquqi». ■ **4:13** Nah. 1:3

5

Üq tawarğah toqruluk

¹ I Israil jəməti, bu səzni,
Yəni Mən sən toqruluk okuydıoan bir
mərsiyəni anglap koy: —

² «Pak kız Israil yikildi;
U qaytidin ornidin turmaydu;
U öz tuprikiya taxlanoan,
Uni turozuzup yeligüqi yoktur».

³ Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Israilning ming *ləxkər* qıqқан bir xəhirining yüz
ləxkirila tirik qalidu;

Yüz *ləxkər* qıqқан bir xəhirining Israil jəməti
üqün on *ləxkirila* tirik qalidu;

⁴ Qünki Pərwərdigar Israil jəmətiyə mundak
dəydu: —

Meni izdənglar, həyatka erixisilər;

⁵ Bəyt-Əlni izdimənglar,

Gilgaləimu barmanglar,

Bəər-Xəbaqa səpər qilmanglar;

Qünki Gilgal əsirgə elinip sürgün qilinmay
qalmaydu,

Bəyt-Əl yokqa qıqıdu. □ ■

⁶ Pərwərdigarni izdənglar, həyatka erixisilər;
Bolmisa U Yüsüp jəməti iqidə ot kəbi partlap, uni
yər ketidu,
Həm Bəyt-Əldə otni eqürgüdək adəm tepil-
maydu.

⁷ I adalətni əməngə aylanduroquqi,
Həkkaniylikni yərgə taxlıoquqılar, □

⁸ Silər Orion yultuz türkümi wə Kəlb yultuz
topini Yaratquqi,
Əlüm kələnggisini tang nuriyə Aylanduroquqi,
Kündüzni qarangəşulək bilən keqigə Aylan-
doroquqi,
Dengizdiki sularni qakirip, ularni yər yüzigə
Kuyəşuqini izdənglar;
Pərwərdigar Uning namidur. ■

⁹ U baturalar üstigə tuyuksiz həlakətni partlitidu,
İstihkam üstigə həlakət qüxüridu.

□ **5:5 «Bəyt-Əlni izdimənglar, Gilgaləşimu barmanglar, Bəər-Xebaşə səpər kilmanglar»** — Bəyt-Əl, Gilgal həm Bəər-Xeba İsrailar üqün üq tawabgahka aylanəanidi. Bu üq jayəşə berip kurbanlık kılıx qatarlıklar «tawap kılıx» tək «sawablık ix» dəp qaraləşən. Bu üq jay İbrahim, İshak, Yakup, Yəxua qatarlık pəyğəmbərlərnin tarixi bilən ziq munasiwətlik boləşən jaylardur. Təwratta, bundak «tawap kılıx» ixlininğ həmisi horapilylik dəp qarilidu. Amos bu yərdə səz oyuni kılıdu, «Gilgal əsirgə qüxidu» dəydu. Bu ibraniy tilida «Gilgal galah-galah» degən bilən ipadilinidu. «Bəyt-Əl yokqa qıqıdu» degəninğ «Bəyt-Əl «yok» (yokqa barawər boləşən) bir butka ohxap qalidu» degən iğki mənisini bar. ■ **5:5** Am. 4:4 □ **5:7 «I adalətni əməngə aylanduroquqi»** — «əməni» degən aqqıq bir əşümlük boləşəqqa, muxu yərdə adəmlərgə qayoşu-həsərətni epkelidəşən adalətsizlikni bildüridu. ■ **5:8** Ayup 9:9; 38:31; Am. 9:6

10 Xu *Israillar* xəhər dərwazisida tənbiḥ beridioqanlaroqa oq,

Durus səzləydioqanlardin yirginidu.□

11 Əmdi silər namratlarni ezip,

Ulardin buoqday «hədiyə»lərni aldinglar!

Oyuloqan taxlardin öylərni saldinglar,

Birəq ularda turmaysilər;

Silər güzəl üzümzarlarni bərpa qiloqansilər,

Birəq ularning xarabini iqəlməysilər.□ ■

12 Qünki silərning asiylikliringlarning qanqilik kəplükini,

Silərning gunahinglarning qanqilik zor

ikənlikini obdan bilimən;

Ular həkkanıy adəmni ezidu,

Ular para yəydu,

Xəhər dərwazisida miskinləarning həkқini qayriwalidu.

13 Xunga bundəq dəwrdə «pəmlik adəm» süküt qilidu;

Qünki u rəzil bir dəwrdur.□

14 Həyat yaxax üqün yamanliқni əməs,

□ **5:10** «Xu *Israillar* xəhər dərwazisida tənbiḥ beridioqanlaroqa oq,...» — «xəhər dərwazisi» xəhərdiki aқsaқallar olturidioqan, ərz-dəwalarni anglaydioqan, sorəq qilidioqan jay. □ **5:11** «Əmdi silər namratlarni ezip,...» — ibraniy tilida «Əmdi silər namratlarni dəssəp,...». Bəxə birhil tərjimisi «Namratlardin eoјir ijarə həkқi elip,...». ■ **5:11** Zəf. 1:13 □ **5:13** ««pəmlik adəm» süküt qilidu» — muxu «pəmlik adəm» bəlkim «əz bihətərliki yəki mənprəətini kəzləp yüridioqan adəm» degən mənide. Yukiriki 10-, 12-ayətni kərüng. Buningoqa qariqanda, Amos pəyoqəmbərnin «epi yok» ohxaydu, qünki u op'oquқ haldə rəzil həkūmdarlaroqa, baylaroqa tənbiḥ bərməktə.

mehribanlik-yahxilikni izdanglar;
Xundak bolqanda siler degininglardak,
Samawi qoxunlarning Sərdari bolqan
Pərwərdigar həqiqətən silər bilən billə bolidu.

¹⁵ Yamanliktin nəprətlininglar, mehribanlik-
yahxilikni səyunglar,

Xəhər dərwazisida adalətni ornitinglar;

Xundak qiloqanda Pərwərdigar, samawi
qoxunlarning Sərdari bolqan Huda bəlkim
Yüsüpning qaldisiqə xapaət kərsitər. □ ■

¹⁶ Xunga Pərwərdigar, samawi qoxunlarning
Sərdari bolqan Huda Rəb mundak dəydu: —
«Barlik kəng rəstə-bazarlarda aḥ-zarlar anglin-
idu;

Ular həmmə koqilarda «Way... way!...» dəp
awazini kətüridu;

Ular deḥqanlarnimu matəm tutuxqa,
Aḥ-zarlar kətürgüqi «ustilar»ni yioqlaxqa
qakiridu.

¹⁷ Həm barlik üzümzarlardimu aḥ-zarlar
kətürülidu;

Qünki Mən Özüm aranglardin ötüp ketimən» —
dəydu Pərwərdigar. □

□ **5:15** «...Huda bəlkim Yüsüpning qaldisiqə xapaət
kərsitər» — «Yüsüpning qaldisi» ximaliy padixahlik bolqan
«Israil»din qalduruloqanlarni kərsitidu. Yüsüptin tərülgən
Əfraim wə Manassəḥdin Israil iqidiki əng qong kəbililər çiqқан.

■ **5:15** Zəb. 34:14-15; 97:10; Rim. 12:9 □ **5:17** «Mən
Özüm aranglardin ötüp ketimən» — «Mis.» 12:12də,
Pərwərdigarning Israilqə «Mən Misirni kezip ötümən» dəp
Misirliklarqə elüm jazasini yürgüzgənligigə ohxax, U ḥazir **Öz
həlki** arisidin «ötüp ketip», Öz jazasini elip baridu.

Pärwərdigarning küni

18 Pärwərdigarning künigə təkəzzar bolıan silərgə way!

Pärwərdigarning küni silərgə qandak aqiwətlərnı kəltürər?

U yorukluk əməs, bəlki qarangoquluk elip kelidu. □ ■

19 U küni birsi xirdin qeqip, eyıqqa uqrap, Andin öyigə kirip, qoli bilən tamoqa yөлəngəndə, Yılan uni qakqandək bir ix bolidu!

20 Pärwərdigarning küni yorukluk əməs, bəlki qarangoqulukla elip kelidu əməsmu?

Uningda pəkət qarangoqulukla bolup, yorukluk heq bolmaydıoqu?!

Bihudə heyət-bayramlar

21 Heytliringlaroqa nəprətlinimən, ulardın bizar boldum,

Ibadət sorunliringlarning purikini purioqum yok. ■

22 Qünki silər Manga «kəydürmə qurbanlıq»lar həm «ax hədiyə»liringlarnı sunup atısanglarmu, Mən ularnı qobul qılmaymən;

□ **5:18 «Pärwərdigarning künigə təkəzzar bolıan silərgə way!»** — Amos dəwrıdıkılər Təwrattıki «Obadıya» həm «Yoel» pəyoəmbərlərnıng yazmılrıdın «Pärwərdigarning küni»ni hata qüxinip, bəlkim «Huda həmmə «kapır əjnəbiy» əllərnı kattıq urıdu, «Hudanın həlki bolıan bizlər» kətürülmız» degən ırqı, bımənə kəz-qaraxta bolıanıdı. Amos bu kün bolsa, gunahın towa qılmıoan hərбір adəmgə jaza elip kelıdu, dəydu.

■ **5:18** Yər. 30:7; Yo. 2:2; Zəf. 1:15 ■ **5:21** Yəx. 1:11; Yər. 6:20

Silərnin**g** bordaq malliringlar bilən kılo**q**an «inaklı**q** kurbanklı**q**liringlar»**o**qa karimaymən.

²³ Məndin munajatliringlarning sadalirini epket-inglar,

Qiltarliringlarning küylirini anglimaymən;

²⁴ Buning ornida adalət huddi xarkiratmidək, Hə**q**kaniylik əbədiy akıdi**o**qan ekımdək dol**k**unlisun!

²⁵ Silər qəl-bayawandiki kırık yilda kıl**o**qan kurbanklı**q**-hədiyilə**r**ni Manga elip kə**d**inglarmu, i Israil jəməti?! ■

²⁶ Bər**h**ək, silər «Suk**k**ot» degən padixahinglar, həm «Kıun» degən butliringlarni, yəni «Yultuz ilahı»nglarni k**o**türüp mangdinglar!

²⁷ Əmdi Mən silə**r**ni əsir kılıp, Dəmə**x**ktin yiraklar**o**qa sürgün kıldurimən,
— dəydu «Samawi k**o**xunlarning Sərdari bol**o**qan Huda» degən nam bilən atal**o**qan Pərwərdigar.

5:25 «**Silər qəl-bayawandiki kırık yilda kıl**o**qan kurbanklı**q**-hədiyilə**r**ni manga elip kə**d**inglarmu, i Israil jəməti?!**» — Musa pəy**o**qəmbə**r**ning yetək**q**ilikidə qəl-bayawanda bol**o**qan dəwrdə, Israillər qəl-bayawanda kurbanklı**q**larni kılıp kəlgən bolsimu, lekin bu ayəttin xuni bilələymizki, ular bu kurbanklı**q**larni **Huda ü**q**ün** atı**o**qan əməs («Manga elip kə**d**inglarmu?»); bu ixlar pəkə**t**la bir «diniy paaliyət» yusunida elip beril**o**qan, halas. ■ 5:25 Ros. 7:42

5:26 «**Bər**h**ək, silər ... «Yultuz ilahı»nglarni k**o**türüp mangdinglar!**» — püt**k**ül ayə**t**ning tə**r**jimiliri kəp hil. Bira**q** asasiy mə**n**isi oh**x**ax, Israil Musa pəy**o**qəmbə**r** dəwridin tartip kənglidiki butpərəslikni h**e**q taxlimi**o**qan. Ayəttə eytil**o**qan butlar asasən Mesopotamiy**e**, yəni Babil rayonidiki butlardur. Xunga Hudaning ular**o**qa berid**o**qan jazasi (27-ay**e**t) ularni Babil**o**qa əsir kıldurup, xu yərg**e** sürgün kıldurux**t**in ibar**e**t bolidu.

6

Israilning hakim-hökümdarlirioqa way!

¹ I Zionda hatirjäm olturoqanlar hëm Samariyë teoqioqa tayinip aman-esën yaxioqanlar!

I ëllëarning kattisining ërbabliri!

Israil jëmëti silëрни izdëp kelidu —

— Silëarning halinglaroqa way!■

² *Silar hëlkqë:* — «Kalnëh xëhirigë berip kërünglar;

Xu yërdin «büyük Hamat» xëhirigë beringlar,
Andin Filistiyëlëarning xëhiri Gatka qüxüp bekinglar;

Bular silëarning ikki padixahlikinglardin ëwzëlmü?

Ularning qëgrisi silëarningkidin këngmu?» — *dëp mahtinip sözlëysilë.*□

³ I yaman künni keqiktürmëkqi bolëqanlar!

■ **6:1** Mis. 19:5; Yër. 2:3 □ **6:2** «**bular silëarning ikki padixahlikinglardin ëwzëlmü?**» — «ikki padixahlik» — birinçisi ximaliy padixahlik — Israil, paytëhti Samariyë; ikkinçisi jënubiy padixahlik — Yëhuda, paytëhti Yerusalem. «Silar hëlkqë:... mahtinip sözlëysilë» degën sözlër ëslidiki tekisttë yok. Bu ayëttë aydinglaxturuxka tegixlik bir mësilë bar: — ayëttiki sözlëрни Amos eytkanmu yaki Samariyëdiki ëmirler Samariyëning bihëtërliki toqruluk mahtinip eytkanmu? Bizningqë Samariyëdiki ëmirler eytkan boluxi kerëk; qünki ëgër pëyoqëmbër agahlandurux tërizidë soriqan bolsa, soalning ëksiqë soriqan bolatti, — Yëni «Bu xëhërlër silëarning ikki padixahlikinglardin ajizmu?» dëp soriqan bolatti. Xunga bu sözlëрни koxtuk. Bu üq xëhërnin hëmmisi düxmënnin hujumioqa duq kelip, andin oqulioqan bolsa kerëk — birak haziroqë bu ixlar toqruluk tarihiy hatirilër yok.

Silər jəbir-zulumning həkümranlığını ornitip,
uni özünqlarəya yəkin qılmaqçı bolisilər,■

⁴ Pıl qixida nəxixləngən kariwatlar üstidə
yatisilər,

Diwanlıringlar üstidə kerilip yatisilər,

Pada topidin pəhlanlarni,

Kala qotanlıridin mozayni tallap yəysilər,

⁵ Qiltar ahangioya təngkəx qilip eytisilər,

Dawuttək özünqlarəya sazlarni ijad qilisilər,■

⁶ Xarabni qiniləp-qiniləp iqisilər,

Özünqlarəya sərhil maylıq ətirləni sürisilər,

— Biraq kənglünqlar Yüsüp jəmətining ziyan-
zəhmiti üçün heq azablanmaydu!■

⁷ Xunga ular tunji əsirgə qüxkənlər arisida
əsirgə elinidu;

Kerilip yatqanlarning əyx-ixriti ahirlixidu.□ ■

⁸ Rəb Pərwərdigar Əz həyati bilən kəsəm
qiloqanki,

— dəydu Pərwərdigar, samawi qoxunlarning
Sərdari boləqan Huda,

— Mən Yəqubning oqururidin bizar boldum,

Uning orda-istihkamliridin nəprətlinimən;

Mən bu xəhəni, xundaqla uningdiki həmmini
düxməngə təngla ötküzüp berimən;

⁹ Wə əməlgə axuruliduki,

■ **6:3** Əz. 12:27; Am. 5:18 ■ **6:5** Yəx. 5:12 ■ **6:6** Yəx. 5:11,12 □ **6:7** «Xunga ular tunji əsirgə qüxkənlər arisida əsirgə elinidu; kerilip yatqanlarning əyx-ixriti ahirlixidu» — tarixiy məlumatlarda, Asuriyə imperiyəsi məlum bir yurtqa təjavuz qiloqanda, awwal xu yurttiki mətiwərləni əsir qilip epketix aditi bar idi. ■ **6:7** Yəx. 5:13

Bir oʻyda on adəm bolup qalsa, bu onəylənmu əlidu.□

¹⁰ Əgər məlum bir əlgüqining tuoʻqini, yəni əlgüqining jəsitini kəydürüxkə məs'ul kixi ustihanolarni kətürüp oʻydin qikiwetip, oʻy iqidiki yənə birsidin:

— «Kəxingda yənə birsi barmu?» dəp sorisa, u «Yok» dəydu,

Andin tuoʻqini yənə: «Süküt! Pərwərdigarning namini tiloʻja eliximizəja bolmaydu!» — dəydu.□

¹¹ Səwəbi, Pərwərdigar buyruq güxüridu,

Wə qong əyni parə-parə kiliwetidu,

□ 6:9 «Bir oʻyda on adəm bolup qalsa, bu onəylənmu əlidu» — 5:3ni kəring. □ 6:10 «məlum bir əlgüqining tuoʻqini...» — ibraniy tilida «məlum bir əlgüqining taʻqisi...». «... Jəsitini kəydürüxkə məs'ul kixi ustihanolarni kətürüp oʻydin qikiwetip, oʻy iqidiki yənə birsidin: — «kəxingda yənə birsi barmu?» dəp sorisa, u «yok» dəydu, andin tuoʻqini yənə: «süküt! Pərwərdigarning namini tiloʻja eliximizəja bolmaydu!» — dəydu» — Yəhudiy həlki adəttə jəsətləni kəmidu, «jəsətni kəydürüx»ni əq kəridu. «Jəsitini küydürüx» degən ix ularning bəxiqə nahəyiti əqir apət güxidioʻlanlikini kərsitidu; xuning bilən ularning jəsətləni kümüxkə kət'iy waqti qikmaydu, deməkqi. Xunga bu bəxarət Samariyəning nahəyiti jiddi, beqarə əhwaləja güxidioʻlanlikini kərsitidu. Uning üstigə, jəsət oʻyda uzunəiqə turəjan — həzir pəkət «ustihanolar»la qəloʻjan. Həyat qəloʻjan kixilər xundak kərkiduki, ular Pərwərdigarning namini eytxkimu petinalmaydioʻlan bolup qalidu. Kizik bir ix xuki, uzundin tartip, bolupmu Yerusalemining Əysa Məsihning əlümidin keyinki wəyran kəlinixidin keyin, Yəhudiyələr «Yəhəwəh» (Pərwərdigar) degən isimni ixlitixkə petinalmaydu.

Kiçik öynimu çak-çekidin yerip çekiwetidu. □

¹² Atlar tax üstidə çapalamdu?

Adəmlər axu yərnü kalılar bilən aqđuralamdu?

Biraç silər adalətni ət süyigə,

Həçkaniylikning mewisini əməngə
aylanduroqansilər — □ ■

¹³ — Yoç bir nərsidin xadlinip kətkənsilər,

«Əz küqimizgə tayinip küdrətkə igə boləqanmiz»

— degənsilər. □ ¹⁴ Qünki mana, i Israil jəməti,

— dəydu Pərwərdigar, samawi qoxunlarning

Sərdari boləqan Huda,

— Mən silər bilən qarxilixidioqan bir əlni
turoquzimən;

Ular Hamat xəhirining dawinidin Arabah
ekimioiqə silərni harlaydu. □

7

Amosning dualiri — Hudaning qarari

□ **6:11 «Pərwərdigar... qong öyni parə-parə kiliwetidu, kiçik öynimu çak-çekidin yerip çekiwetidu»** —

həkim-həkümdarlarning, əmədlərlarning gunəhliri həman baxqilarni öz gunəhlirioqə qetildurup qoyidu; xu wəjidin «kiçik öylər»mu jazaqə uqrap ketidu. □ **6:12 «...adalətni ət süyigə, həçkaniylikni əməngə aylanduroqansilər»** —

muxu ibarining mənisi 5-bab, 7-ayətning mənisigə ohxaxtur.

■ **6:12** Am. 5:7 □ **6:13 «Yoç bir nərsə»** — bizningqə, xübhisizki, ularning butlirini kərsitidu. Pütkül ayətning baxqə birhil təjimisü: ««Lo-dəbar xəhirini elip xadlanəqaniduk, Karnaim xəhirinimu öz küqimizgə tayinip alduçqu?» — degənsilər». □ **6:14 «Mən silər bilən qarxilixidioqan bir əlni turoquzimən»** — «bir əl» Asuriyə imperiyəsini kərsitidu.

¹ Rəb Pərwərdigar manga kərsəttiki —
Keyinki ot-qəp bax tartқан waktida, mana U qekətkilərnı yasidi (bu padixah əzigə ot-qəp oroqandin keyinki, ikkinqi kətimlik ot-qəp əskən wakit idi) □ ² həm xundak boldiki, qekətkilər zemindiki ot-qəpni qaldurmay yəwətkəndin keyin, mən: —

«I Rəb Pərwərdigar, ətünüp qalay, kəqürgəysən! Yakup qandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim.

³ Pərwərdigar əmdi undak qilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Pərwərdigar.

⁴ Rəb Pərwərdigar manga kərsətti —
Mana, Rəb Pərwərdigar *həlki* bilən kürəx qilixqa otı qaqirdi;

Ot hətta qongkur dengiznimu kurutti,
Miras bolqan zeminnimu yəp kətti;

⁵ Əmdi mən: —

«I Rəb Pərwərdigar, ətünüp qalay, tohtioaysən! Yakup qandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim.

⁶ Pərwərdigar xundak qilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Rəb Pərwərdigar.

⁷ Əmdi U manga *mundak bir ixni* kərsətti —
Wə mana, Rəb tik əlqigüq yip bilən kopuruloqan tam tüwidə,

□ **7:1 «Rəb Pərwərdigar manga kərsəttiki — keyinki ot-qəp bax tartқан waktida, mana u qekətkilərnı yasidi...»** — bu ixni (xundakla -4-, 7- wə 8:1-ayəttiki ixlarnimu) Amos bexarətlık oqayibanə kərünüxtə kərgən bolsa kerək. Qünki 3-, 6-ayəttə Pərwərdigar «bundak ixtin» yanidu.

Kolida tik  lqig q yipni tutkiniq  turatti; ⁸ w  P rw rdigar m ndin: —

«Amos, nemini k rdung?» d p soridi.

Mən: «Tik  lqig q yipni» — dedim.

R b: «Mən yənə  z həlkim Israil otturisiq  tik  lqig q yipni tikləymən; Mən yənə ularni jazalimay  t p k tm ym n;

⁹ Həm Ish kning «yukiri jayliri» həlak bolidu, Israilning tawapgahliri wəyran kilinidu; Yəroboam j m tig  kiliq bilən hujum kilixk  ornumdin turim n» — dedi.□

Amosning butp r slarning tawapgaği bolup qaloqan B yt- ldning ka ini, y ni «ximaliy padixahlik» Israilning «bax ka ini» Amaziya bilan boloqan k rxi

¹⁰ Xuning bilən B yt- ldiki ka in Amaziya Israil padixahı Y roboamoq  h w r yollap: —

«Amos Israil j m ti arisida turupmu silig  suyik st kildi; zemin uning kilqan barlik g plirini k t r lm ydu. ¹¹ Q nki Amos: — «Yəroboam kiliqta  lidu, Israil  sirg  elinip  z zeminidin sürgün bolmay qalmaydu!» —

□ **7:9 «Ish kning «yukiri jayliri» həlak bolidu»** — «yukiri jaylar» taq qoqkiliiri qatarlik jaylarda Hudaoq  qurbanlik kilix  slid  Musa p yq mb rg  qüxürülgən kanunda mən'i kilinoqanidi. Xundaqtimu, Israil h m Y hudadikil r heli burunla taq qoqkiliiri  stid  P rw rdigarq  qurbanlik kilip ibadət kilixk  baxliqanidi. Keyin ular muxu «yukiri jaylar»da butk  qoqunuxk  baxlidi.

dəydu» — dedi.□

¹² Andin Amaziya Amoska: — Həy aldın kərgüqi! Bəs, yoqal, Yəhuda zeminiqa kaq, axu yərdə bexarət berip, xu yərdə nan tepip yə!

¹³ Birak Bəyt-Əldə yənə bexarət bərmə; qünki u padixahning tawapgaği, xahlıq öydu, — dedi.□

¹⁴ Amos Amaziyaqa jawab berip mundak dedi:

— «Mən əsli pəyoqəmbər əməs idim, yaki pəyoqəmbərning oqlimu əməsmən; bəlki mən bir qarwiqi, xundakla erən dərəhlirining mewisini tərgüqi idim. ¹⁵ Birak pada bekiwatқан qeoimda Pərwərdigar meni Öz ilkiqə aldi wə manga: «Baroqin, həlkim Israiloqa bexarət bər» — dedi. ¹⁶ Əmdi, i Amaziya,

Pərwərdigarning səzigə kulaq sal! Sən manga: «Israilni əyibləydiqan bexarətlərnı bərmə, Ishaq jəmətini əyibləydiqan səzlərnı eytma», deding.■ ¹⁷ Xunga Pərwərdigar mundak dəydu:

— «Sening ayaling xəhərdə paħixə bolidu, oqlul-kizliring kiliq bilən kiritilidu wə zemining əlqəx tanisi tartilixi bilən parqilinidu; sən napak bir zeminda əlisən; wə Israil əsirgə elinip öz zeminidin sürgün bolmay qalmaydu»».

□ **7:11** «Qünki Amos: — «Yəroboam kiliqta əlidu, Israil əsirgə elinip öz zeminidin sürgün bolmay qalmaydu!» — dəydu» — əməliyətə Amos: — «Pərwərdigar Yəroboamning jəmətigə kiliq bilən hujum kilidu» — degənidi (9-ayət).

□ **7:13** «Bəyt-Əldə yənə bexarət bərmə; qünki u padixahning tawapgaği» — «padixahning tawapgaği» ibranıy tilida «padixahning «mukəddəs jay»i» deyilidu. ■ **7:16** Əz. 21:7

8

Kelidioʻan jazalar

¹ Rəb Pərwərdigar manga mundaq bir ixni kərsətti; mana, bir sewət yazliq mewə. □ ² Andin U məndin: Amos, nemini kərdung? — dəp soridi.

Mən: «Bir sewət yazliq mewini» — dedim.

Pərwərdigar manga: Əmdi həlkim Israiloʻa zawal yətti; Mən yənə ularni jazalimay ətüp kətməymən, — dedi. □

³ — Xu küni ordidiki qizlarning nahxiliri qiya-qiyalaroʻa aylinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar; — Jəsətlər kəp bolidu; ular jay-jaylarda sirtka taxlinidu. Süküt! □

⁴ Buni anglanglar, həy miskinlərni əzgüqilər, Zemindiki ajiz məminlərni yoqatmaqçi boləqanlar — □

⁵ «Axliqimizni satmaqçi iduk, yengi ay qaqanmu ahirlixar, Buoqday yaymisini aqattuk, xabat küni qaqan tögər?» — dəydioqanlar,

---

□ **8:1 «Rəb Pərwərdigar manga mundaq bir ixni kərsətti; mana, bir sewət yazliq mewə»** — bu ixni (həm 7-bab, 4-, 7-ayəttiki ixlarnimu) Amos bexarətlik oqayibanə kərinüxtə kərgən boluxi mumkin. □ **8:2 «Mən: «bir sewət yazliq mewini» — dedim. Pərwərdigar manga: Əmdi həlkim Israiloʻa zawal yətti... — dedi»** — ibraniy tilida «yazliq mewə» bilən «zawal» degan sözlər bir-birigə ohxap ketidu. □ **8:3 «Jəsətlər kəp bolidu; ular jay-jaylarda sirtka taxlinidu. Süküt!»** — demək, xu qəoqda matəm tutqanda, awaz qikirixka bolmaydu. □ **8:4 «Həy miskinlərni əzgüqilər...»** — baxka birhil tərjimisi «Həy, miskinlərni yutuwaləoqular...».

— Xundakla «əfah»ni kichik kilip, «xəkəl»ni qong elip,

Aldamqilik üqün tarazini yaloqan qilqanlar! □ ■

6 — Namratlarni kümüxkə,

Miskin adəmnı bir jüp qorukqa setiwalmakqi bolqanlar,

Buqdayni süpüründisi bilən qoxup satmaqqi bolqanlar!■

7 Pərwərdigar Yaqupning oqururi bilən xundak kəsəm kildiki,

— Bərħək, Mən hərgiz ularning qilqanliridin heqbirini untumaymən!□

□ 8:5 «**Axliqimizni satmaqqi iduk, yengi ay qaqanmu ahirlıxar, buqday yaymisini aqattuk, xabat küni qaqan tügər?**» — «yengi ay» künidə həm «xabat küni» (xənbə küni)də Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanun boyiqə dəm elix kerək idi. Əmdi bu kixilər aqkəzlüktin dəm elixqimu narazi idi. Xundak bolupla qalmay, ular buqdayni əlqəydiqan kürini kichik, tənggilərnı jinglaydiqan taraza texini qong kilip həqlərnı aldaydu (keyinki izahatni kəring). «**«əfah»ni kichik kilip, «xəkəl»ni qong elip,..»** — «əfah» həjim birliki, «xəkəl» pulning yaki eqirliqning birliki idi. Bir «əfah» (yaki «kürə») 40 litrqə, bir «xəkəl» («miskəl») 14 gram kelidu. Bu toluk ayət sodigərlərnıng addiy puqralarnı əlqəm birlikliridin paydilinip, qaqati-soqti qiliwatqanliqini kərsitidu. ■ 8:5 Hox. 12:8 ■ 8:6 Am. 2:6 □ 8:7 «**Pərwərdigar Yaqupning oqururi bilən xundak kəsəm kildiki,..»** — bəzi alimlar: ««Yaqupning oqururi bilən» degənnı «Yaqupning pəhri bilən», demək «Yaqupning pəhri bolqan Huda bilən» dəp qüxinidu. Biraq 6-bab, 8-ayət boyiqə Huda «Yaqupning oqururi» yaki «Yaqupning pəhri»gə eq idi. Adəttə kəsəm iqixtə kəsəm qilquqilar nahayiti muqim, əzgərməs bir nərsə bilən kəsəm iqidu; Hudaning «Yaqupning oqururi bilən» kəsəm iqixi bolsa intayin kinayilik gəp, «Yaqupning oqururi»ning heq əzgərməs, nahayiti jahil ikənlikini puritidu.

⁸ Zemin bu ixlardin təwrinip kətməmdü?
Wə uningda turuwatqanlarning həmmisi
matəm tutmamdu?

U Nil dəryasidək ərլəp ketidu,

U Misir dəryasidək ərکəxləp, andin qəküp
ketidu.□

⁹ Xu küni xundak əməlgə axuruliduki, — dəydu
Rəb Pərwərdigar,

— Kuyaxni qüxtə patkuzimən,

Zeminni xu oquk kündə qarangoqulaxturimən.

¹⁰ Həytliringlarni musibətkə,

Həmmə nahxiliringlarni aḡ-zarlaroqa aylanduri-
wetimən;

Həmmə adəmning qatriki üstini bəz rəht bilən
oriquzimən,

Hər bir adəmning bexida takirlik pəyda qilimən;

Bu matəmni yəkkə-yeganə bir oqulning ma-
timidək,

Həytning ahirini dərd-ələmlik bir kün
qiliwetimən.□

□ **8:8** «Zemin bu ixlardin təwrinip kətməmdü? Wə uningda turuwatqanlarning həmmisi matəm tutmamdu? U Nil dəryasidək ərլəp ketidu, u Misir dəryasidək ərкəxləp, andin qəküp ketidu» — muxu ayəttə Amos yər təwrəx toqruluk bexarət beridu (1:1ni kərüng). Nil dəryasi hər yili tuyuksiz ərлəp ketip, bir məzgil kəlkün kelip, zeminni besip ketidu. Qanaan (Pələstin) zeminimu əmdi Nil dəryasioḡa ohxax «ərлəp ketidu» (yər təwrəx bilən egiz-pəs bolidu). □ **8:10** «Həmmə adəmning qatriki üstini bəz rəht bilən oriquzimən» — «bəz rəht»kə oruniwelix, qaqlarni qüxüriwetix qattik matəmni yaki towa qilixni bildüridu. «Bu matəmni yəkkə-yeganə bir oqulning matimidək... qiliwetimən» — bexarəttə əlgən «yəkkə-yeganə oqul» zadi kimdu? Məzkur soal Israil üqün dəwrđin-dəwrgə baxni qaturidioḡan məsilə.

Sürgün bolup, Hudaning sөzidin ayrilix

11 Mana, xundak künler keliduki, — dөydu Rөb Pөrwөrdigar,

Zeminoqa kөhөtqilikni әwәtimән, —

— Nanoqa boloqan kөhөtqilik әmәs, yaki suoqa boloqan qangqaxmu әmәs, bәlki Pөrwөrdigarning sөz-kalamini anglaxqa boloqan kөhөtqilikni әwәtimән.

12 Xuning bilән ular dengizdin dengizoqa, ximaldin xәrkqә kezip mangidu,

Ular Pөrwөrdigarning sөz-kalamini izdәp uyanbuyan yürüp, uni tapalmaydu.□

13 Xu күni gүzәl qızlar hәм yigitlөрmu ussuluktin hәlidin ketidu;

14 Hәм Samariyөning gunahining *nami* bilән kәsәm iqkәnlәр,

Yөni «Ilahingning tiriklik bilән, i Dan», yaki «Bәәr-Xebadiki *ilahiy* tirik yol bilән!» dәp kәsәm iqkәnlәр bolsa —

Ular yikilidu, ornidin hәrgiz kaytidin tural-

□ **8:12 «kezip mangidu»** — yaki «sәrsan bolup mangidu» yaki «әlөngxip mangidu». **«Xuning bilән ular dengizdin dengizoqa, ximaldin xәrkqә kezip mangidu, ular Pөrwөrdigarning sөz-kalamini ... tapalmaydu»** — birinqidin, «dengizdin dengizoqa» degәнlik bәlkim ««ottura dengiz»din «өлük dengiz»oqa», yәni «oqәrbtin xәrkqә» dәp bildüridu. Tekisttә «jәnubqә» tiloqa elinmaydu. Bәlkim bu Israildikilөrning hәkawurluqini kөrsitidu — ular Yәhudadin, yaki Yәhudadin kәlgән pөyөjөmbөrdin (mәsilән, Amostin) hәkqikәtni izdimөydu. Toluq bexarәt bәlkim Yәhudiylarning keyinki dәwrlөrdiki, bolupmu hәzirki omumiy әhwalini kөrsәtkән bolsa keräk — ular Injilni, yәni «hux hәwәр»ni qөbul qilmioqaqqa, өzliri tartqan azab-oqubәtlirigә hәq qүxәнqә tapalmaydu.

maydu. □ ■

9

Sahtipazlik üstigə qilinolan jəng

¹ Mən Rəbning qurbangahning yenida turoqinini kərdum; U mundaq dedi: —

— Tüwrüklərnin baxlirini urunglar, bosuoqilar silkingiqə urunglar,

Ular ni *ibadəthanidikilərnin* baxliri oqə qüxürüp, parə-parə qilinglar!

Mən xu *butpərəslərdin* əng ahirda qaloqanlirinimu qiliq bilən öltürimən;

Ulardin qaqaq degənlər qaqalmaydu,

Ulardin qutulay degənlər qutulup qıqalmaydu. □

□ **8:14** «**Samariyənin günahinin nami bilən kəsəm iqqənlər**» — «Samariyənin günahı» ularning butliridin biri bolsa kerək. **«Bəər-xəbadiki ilahiy tirik yol bilən!»**

— ibraniy tilida «Bəər-Xəbadiki yolning tiriklik bilən» deyilidu. «Danning ilahı» həm «Bəər-Xəbadiki ilahiy tirik yol» — xu ikki yərnin butlirini kərsitidu. «Yol» ibraniy tilida «dərək» degən səz bilən ipadilinidu. Uyoqur tilidiki

«tərikə» wə «tərikət» degən səzlər ərəb tili arkilik muxu səzdin kəlgən. ■ **8:14** Am. 5:5 □ **9:1** «**Mən**

Rəbning qurbangahning yenida turoqinini kərdum; U mundaq dedi: — Tüwrüklərnin baxlirini urunglar, bosuoqilar silkingiqə urunglar, ularni ibadəthanidikilərnin baxliri oqə qüxürüp, parə-parə qilinglar!» — bu iqlar, xübhəsizki, Bəyt-Əldiki (butpərəslik soruni qilinolan, biraq «Pərwərdigarning nami» bilən ataloqan) ibadəthanida bolidu. Muxu buyruq kimgə berilgənlik enik deyilmidi; bəlkim pərixtilərgə berilgən boluxi mumkin. İbadəthanining buzuluxi bəlkim yər təwrəx bilən munasiwətlik (5-ayətni kərüng).

Dengizdiki sularni qaqirip, ularni yەر yüzigə kuyoquçi Udur;

Pərwərdigar Uning namidur.■

⁷ Silər Manga nisbətən Efiopiya baliliriya ohxax əməsmu, i Israil baliliri?

Mən Israilni Misirdin elip qıqaroğan əməsmu?

Filistiyənləri Kret arilidin, Suriyalikləri Kir xəhridin qıqaroğan əməsmu?□

⁸ Qaranglar, Rəb Pərwərdigarning közi «gunahkar padixahlik» üstigə quxti —

Mən yər yüzidin uni yökitimən;

Lekin Mən Yəqub jəmətini toluk yökitiwətməymən, — dəydu Pərwərdigar.

⁹ Qünki qaranglar, Mən buyruk quxürimən,

Xuning bilən huddi birsi danni qəlwirdə taskioğandək, Israil jəmətini əllər arisida taskaymən,

Birak ulardin əng kiqikimu yərgə quxüp

■ 9:6 Zəb. 104:3, 13; Am. 5:8 □ 9:7 «Silər Manga nisbətən Efiopiya baliliriya ohxax əməsmu, i Israil baliliri? Mən Israilni Misirdin elip qıqaroğan əməsmu? Filistiyənləri Kret arilidin, Suriyalikləri Kir xəhridin qıqaroğan əməsmu?» — «Kret arili» — ibraniy tilida «Kaftor». Toluk ayətning mənişi: — Israillar «Huda bizni Misirdin alahidə qıqaroğan» degən oyda bolup, «Nemini kiliximizdin kət'inyəzər, biz yənila Hudaning alahidə həlki bolimiz, həqnemə bizgə təgməydu» degən hata oyqa kelip qaloğan bolsa kerək. Huda muxu yərdə, baxqa əlləri («kapir» əlləri) baxqa yərlərdin (jümlidin Misirdin yirak jaylardin), elip qıqardim, dəydu. Xunga, məlum bir əl bir yərdin baxqa bir yərgə yətkilip qıqқан bolsimu, bu ix ularning kaltislikini ispatlimaydu. Əlning yurtlirini bekitküqi bolsa pəqət Huda Əzidur.

kətməydu. □ ¹⁰ *Həlbuki*, həlkimning barlıq gunahkarlırı, yəni: «Külpət bizgə hərgiz yəkinlaxmaydu, bəximizə qüxməydu» degüqilər kiliq tegidə əlidu.

Adəmni həyranuhəs kildioğan wadə — ahirki zamanlar

¹¹ Xu küni Mən Dawutning yikiloğan kəpisini yengibaxtin tikləymən,
Uning yeriklirini etimən;
Uni harabiliktin onxap,
Əyni zamandiki petidək qurimən. □ ■

¹² Xuning bilən ular Edomning qaldisiyə həmdə namim bilən ataloğan barlıq əllərgə igidarqilik qilidu, — dəydu buni bejirgüqi Pərwərdigar.

¹³ Mana xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar,

□ **9:9** «**Xuning bilən huddi birsi dannı oşəlwirdə taskioşandək, Israil jəmətini əllər arisida taskaymən, birək ulardin əng kiqikimu yərgə qüxüp kətməydu**» — buşəday danlırı oşəlwirdin ətüp ketidu, taxlar qalidu. Bu ayətning mənisi, xübhəsizki, Huda qimmiti bar boləğan barlıq buşəday danlırini (həqikiy etikadqılarni) yioşip saqlaydu (10-ayətni kərüng). Süzülüp qaloğanlırı (taxlar) taxliwetilidu.

□ **9:11** «**Dawutning yikilip qüxkən kəpisini yengibaxtin tikləymən**» — bu bəxarət: (1) Dawut pəyoşəmbərdin boləğan padixahlıq nahəyiti əjiz bolup andin tügixidioğanlıqini (yikilidioğanlıqini) kərsitidu (Amos pəyoşəmbərdin 150 yıl keyin xundak boləğan); (2) ahirki zamanlarda Hudaning Dawutning bir əwladını elip təhtkə olturoşuzup, Israilni kaytidin bir padixahlıq qilidioğanlıqini kərsitidu. Bu padixahlıq barlıq qaloğan əllərnı baxquridu (12-ayəttə kərsitilidu). Bu əllərnıng həmmisi Hudaşə ibadət qilidu, uning nami bilən atilidu (12-ayət). «Koxumqə söz»imiznimu kərüng. ■ **9:11** Ros. 15:16

— Yər həydidüqi həsul yiołkuqioqa yetixiwalidu,
Üzümlərnı qəyligüqi uruq qaıkuqioqa yetixi-
walidu;

Taqlar yengi xarabni temitip,
Barlıq dəng-egizliklər erip ketidu. □ ■

¹⁴ Wə həlkim İsrailni asarəttin kütuldurup,
azadlıqqa erixtürimən;

Ular harab xəhərlərnı qayta kurup, ularda
makanlixidu;

Ular üzümzarlarıni tikip, ularning xarabini
iqidu;

Ular baqlarıni bərpa kilip, mewisini yəydu. □

¹⁵ Mən ularni öz zemini üstigə tikimən,

□ **9:13 «Üzümlərnı qəyligüqi uruq qaıkuqioqa yetixi-walidu»** — «üzümlərnı qəyligüqi» üzüm xarabi çikirix üqün üzümlərnı kəlkəkkə kəyup dəsəydiyən adəmlər. **«Yər həydidüqi həsul yiołkuqioqa yetixiwalidu, üzümlərnı qəyligüqi uruq qaıkuqioqa yetixiwalidu»** — demək, həsulni yiołip boluxka kəp waqit ketidu. Həsul elix adəttə Mart, Aprel aylirida baxlinidu. Yər həydəx adəttə Əktəbr, Noyabrda bolidu. Birəq həsulni yeoıwelix yər həydəx baxlanəyən waqitkiqə tehi tügiməydu; üzüm qəyləx waqti adəttə Sintəbr eyida bolidu. Lekin ahirki zamanda üzüm qəyləx uruq qe-qix waqtiyiqə, yəni Noyabr, Dekabr aylirioyiqə dawamlixidu. **«Barlıq dəng-egizliklər erip ketidu»** — bu ibarə bəlkim süt wə xarab xunqə mol bolidu, mewə xirniliri ekıp turidu, taqlar wə dənglər «erip ketiwatqan»dək kərünidu, degən mənida. Bu ayət «Yo.» 3:18-ayəttin nəkil kəltürülgən. ■ **9:13 Yo. 3:18** □ **9:14 «Wə həlkim İsrailni asarəttin kütuldurup, azadlıqqa erixtürimən; ular harab xəhərlərnı qayta kurup,... ular baqlarıni bərpa kilip, mewisini yəydu»** — bu uluql wədə 4:9, 5:11, 5:27, 8:2-ayətlərdə hatiriləngən jazalarıni yüzdəyüz əzgərtidu. Ahir berip Huda Öz həlkini gunahın kütquzup, paklanduridu wə xuning bilən U ular arisida pütünləy uluqlinidu.

Ular Mən ularqa ata kılqan zemindin hërgiz
qaytidin yuluwetilmaydu — dëydu Përwërdigar
sening Hudaying.■

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5